

Att åka bort och arbeta

I stormfälld skog

Årsskiftet 1953-1954 drog ett oväder fram över södra Dalarna, Gästrikland och Uppland. Mycket skog blåste omkull. I Sollerö- och Moraområdet ställdes så gott som alla drivningar in. Stormfälld skog skulle i första hand tas till vara.

Tärnsjö, Gysinge och Söderfors var orter som kom att vara arbetsplatser för många under det närmaste året. Från Tärnsjö kom Edvin Magnusson till Sollerön för att värva skogsarbetare. De första som kom att räknas till "stormtrupperna" var Albin Bråmås, Bror Jönsson och min bror Erik.

I början på 50-talet var det inte så vanligt med bilar som nu. Pojkarna lejde Bond Erik som chaufför ner till Tärnsjö. De fyra pojkarna som åkte ner köpte senare en bil ihop. Den döpte de till Emil efter den legendariske löparen Emil Zatopek.

På Sollerön hade Bror och Erik träffat Magnusson och fått adressen till Karl Röjerås på Hellby gård. Han var en av dem som hade drabbats av stormen. Den första gruppen på tre personer som arbetade på Hellby utökades så småningom till sju, två huggare och två körare. Det var Håll Nils Matsson och jag som hade huggning i Vika som vi skulle klara av innan vi åkte. Östen Sahr fick förtroendet att köra gårdens häst, och Harry Brottare tog med sig både häst och körredskap från Sollerön.

Hellby var en mycket större gård än vad vi var vana vid. Den bestod av en stor huvudbyggnad och två flyglar. Den stora ekonomibygnaden låg en bit ifrån. I huvudbyggnaden bodde familjen Röjerås, Karl med fru Alia och barnen Gunilla 18 år, Karl-Göran, Esbjörn och Ulf 7 år. I den södra flygeln bodde drängen John med familj och i den norra Alia och min bror Erik Åhlén. Vi fick bo på övervåningen i en av flyglarna. Stämningen var god, och vi trivdes mycket bra med folket på Hellby. Karl och Alia var missionsförbundare, och de uppskattade att vi också var "ordentligt folk" som "lät glaset stå". Varje middagsrast fick vi mat inburen till vårt matbord. För det mesta var det stora lass med pannkakor som Alia hade gräddat åt oss. På kvällar och morgnar lagade vi mat själva.

*Ett sätt att ordna sina gemensamma transporter var att köpa en bil tillsammans. Detta kunde dock ha sina svårigheter som en gammal solleröbo uttryckte saken "Tä a je kelingg i lag min nån ä gor nug, men tä a jänn bil i lag min nån ä gor intä". I detta gäng gick dock bilinnehavet utan problem. Bilen fick namnet "Emil".
Fr.v: Bond Karl Persson, Lars Ullup, Nils Myhr och Mats Karl Nilsson.*

Grov granskog föll för stormvindarna. Här har Albin Bråmå mätt av en grov timmerstock under Erik Anderssons överinseende.

De första motorsågarna kom i början på 50-talet. Vi hade med oss en såg som vägde 18 kg. Tung och klumpig som den var passade den dåligt i vindfällan. Det blev svans, bågsåg och yxa som gällde. All massaved skulle på den tiden barkas, så barkspaden var en trogen följeslagare. Efter blåsten låg träden huller om buller med stora rotvältor. Därför fick man vara mycket försiktig för att undvika olyckshändelser. En del skogsägare såg sig ingen råd att själva ta reda på skogen utan satte bort ett område för ett visst pris. Harry köpte ett sådant område, Bror och jag högg och han körde. Allt gick bra, och vi tjänade en extra slant.

Oväntade svårigheter mötte sollerökarlarna under stormfällningsarbetet. Här har Bror Jönsson och Erik Andersson tagit itu med en gigantisk rotvälta.

Tärnsjö blev en centralort och mötesplats för oss skogsarbetare. Där fanns bio och flera caféer. Eftersom Harry var den enda av oss som hade bil blev han vår chaufför, när vi skulle till bastun i Sala eller på dans i Kerstinbo, Heby eller Morgongåva. Den mest eftertraktade platsen i bilen var i framsätet med Harry och Gunilla. Östen och Bror fick turas om. Jag hade min plats i baksätet. Det blev några bestående kontakter genom umgänget med traktens folk. En och annan träffades av Amors pilar. Lennart Fräas var en av dem, och John Brottare bor fortfarande i Tärnsjötrakten.

Totalt var det ett hundratal man, därav 30-40 körare från Sollerön som arbetade i norra Uppland och i Gästrikland. Det pågick i drygt två år. Befolkningen på Sollerön tunnades ut. En handlare som märkte att affärerna gick sämre sa: -Vänd bles int ä jän fö då? (Varför blåste det inte här?).

Så här såg det ut efter stormen. Här ser det ju behagligt ut, men det fanns trakter med tvära bergknallar och blockterräng, där var det inte så trevligt alla gånger.

En sak som förvånade var de lokala böndernas oförmåga att köra ut virket ur skogen. Deras utrustning för detta arbete var närmast skrattretande.

De körare från våra trakter som tog med hästar och utrustning körde mer på en dag än vad en körare från trakten fick fram på en vecka.

Låt oss titta tillbaka. 50-talet var "den gamla goda tiden" när alla hade arbete och ville arbeta. Inte som nu när "konsulter och skojare tagit över samhället". Tiden i Hellby gick fort. Vi trivdes. Fortfarande har vi goda kontakter med syskonen Röjerås. Nya tider bryter in, nya skogar växer upp och nya generationer kommer. Flera av oss har blivit både farfar och morfar. År 2004 kan vi fira 50-årsjubileum. "Om Gud vill och redskapen håller" kanske vi träffas igen hoppas

Masjerk Albin